NOVITIÆ

FLORÆ SCANDINAVICÆ

af

C. J. LINDEBERG.

I.

Med 2 Tab.

GÖTEBORG,
TRYCKT HOS D. F. BONNIER.
1858.

Förord.

Efter de rastlösa och grundliga undersökningar, som under sednare decennier blifvit egnade åt den skandinaviska Floran, kan efterskörden af “novitier“ ej blifva synnerligen rik, särdeles på ett fält, der Prof. *Fries* redan skördat så många. Under våra vandringar i några förut mindre besökta trakter, hafva vi emellertid träffat några dels nya växtformer, dels sådana, hvilkas förnyade granskning vetenskapens alltjemt fortskridande utveckling gjort nödvändig. Öfver dessa är det vår afsigt att meddela utförliga beskrifningar och anmärkningar, beledsagade af teckningar, särdeles i sådana fall, der äfven den mest minutiösa beskrifning ej kan gifva en exact bild. Härvid skola vi, mindre sökande det nya, än utredandet af det gamla omtvistade, städse undvika att meddela något, som ej hvilar på en längre och säkrare erfarenhet. — Då våra undersökningar egentligen omfattat vestra Skär-

gården, hvarest flere kritiska och omtvistade slägten luxuriera (t. ex. *Atriplex*, *Batrachium*, *Rubus*, *Callitriche*, vissa grupper af *Galium*, *Carex*, m. fl.), hafva vi sedan länge egnat dessa en särskild uppmärksamhet, — och ämna vi, efter fortsatt granskning, öfver dem meddela monografiska beartbetningar.

Ringheten af det lilla, som nu meddelas, må ursäktas af brådskan med ett förestående specimen, för hvilket detta blifvit nedskrifvet.

Slutligen erkänna vi med varm tacksamhet vår förbindelse till Proff. *E. Fries* och *N. J. Andersson*, af hvilka den Förre städse meddelat oss värderika råd och upplysningar, och den Sednare med sällspord liberalitet låtit oss begagna Vet. Akademiens samlingar och bibliothek. Likaledes hembära vi vår varma tacksägelse till Styrelsen öfver Hvitfeltska Stipendii-fonden, som genom anslag satt oss i tillfälle att i utlandet företaga några för hithörande arbeten vigtiga för-studier.

Förf.

NOVITIÆ FLORÆ SCANDINAVICÆ.

1. RUBUS TÆNIARUM.

Char. *Turione* arcuato-procumbente, angulato, pilis glandulisque sparsis, aciculis aculeisque multiformibus inæqualibus vestito; *foliis* quinato-pedatis l. in ramis floriferis ternatis, omnibus planis, inæqualiter mucronato-serratis, abrupte acuminatis; *panicula* plus minus composita, rara et foliosa, tomentosa et glandulosa aculeisque inæqualibus valde armata; *petalis* albidis emarginatis; *fructu* piloso.

Syn. *Rubus tæniarum.* Lindeb. ap. Fries. Herb. Norm. Fasc. XV.

Fig. Tab. nostra I.

Hab. in dumetis montosis insularum Bahusiæ *Oroust* et *Kalfö* frequens, ex. gr. ad *Svanvik*, *Warekil*, *Henå*, etc.

Descr. *Turio* longe arcuato-procumbens, ramosus, angulatus, lateribus planis striatis l. leviter sulcatis, viridis l. solibus expositus fuscopurpureus, plus minus pilosus, glandulosus, aciculosus et multifariam aculeatus. *Pili* sparsi flexuosi et divaricati. *Glandulæ* in caule, petiolis et stipulis subsessiles, sparsis stipitatis mixtæ. *Aculei* numerosi, multiformes atque inæquales, ad basin apicem-

que caulis debiles et rectiusculi, in medio vero caule validiores magisque curvati: majores falcati, in angulis conferti, in minores conformes l. rectiusculos aciculasque, lateribus caulis plerumque insidentes, sensim abeunt; omnes basi valde dilatati, pilosi et sæpius bicolores. *Folia* quinato-pedata. *Petioli* et *petioluli* caulis instar vestiti, at magis pilosi et glandulosi. *Foliola* mediocra membranacea plana, supra saturate viridia et parce adpresse pilosa, subtus pallidiora et pubescentia l. in locis apricis crassiora et canescentia, inæqualiter mucronato-serrata, abrupte acuminata, — foliola *basalia* medii caulis semper petiolulata (petiolulis, e pet. foliorum intermediorum egredientibus, lineam vix superantibus) oblique obovato-ovalia, — foliola *intermedia*, basi obliqua et compressa, obovato-rhomboidea, - foliolum *extimum* longe petiolatum, basi sæpius leviter cordatum, rotundato-obovatum l. rotundato-ovatum. *Stipulæ* lineares, pilosæ et parce glandulosæ. *Caulis floriferus* turioni omnino similis, at sæpe fusco-maculatus et pilis, glandulis aciculisque ad maximam partem evanescentibus glabratus. *Rami floriferi* pedales, pro longitudine graciles, flexuosi, quoad formam, arma et vestimentum turioni prorsus similes, at, præcipue in parte superiore, aculeis magnis falcatis, basi latissimis, insignes et pilis glandulisque numerosioribus magis vestiti. *Folia infima* ternata, foliolis lateralibus rhombeo-ovatis, ad marginem inferiorem valde ventricosum sæpius auriculato-lobatis, terminali rhombeo-obovato, omnibus acutis, inæqualiter inciso-biserratis, — *folia media* his similia, at majora, mucronato-serrulata et abrupte acuminata, vel, lateralibus in dua foliola solutis, quinato-pedata et foliis turionum similia, sed apicem ver-

sus plerumque biserrata. *Folia floralia*, quæ raro deficiunt, infima 1—3 ternata, reliqua simplicia, e cordatis trilobis in ovato-lanceolata bracteasque trifidas sensim decrescentia. Omnia ceterum consistentia, colore et vestimento foliis turionum similia. *Petioli* et *stipulæ* ut in foliis turionum. *Inflorescentia* varia: nunc, in speciminibus *macris*, simplex depauperata, aphylla, racemoso-corymbosa, nunc, in magis *evolutis*, ampla composita et valde foliosa (apice tantum aphylla), ramis patentibus 3—7-floris racemoso-corymbosis. *Pedunculi* patentes aculeis conicis curvatis l. rectiusculis muniti, glandulosi et subtomentosi. *Bracteæ* lanceolatæ trifidæ l. integræ, tomentosæ et glandulosæ. *Flores* mediocres. *Sepala* ovato-ovalia, viride mucronato-acuminata, sub anthesi patentia, demum fructui maturescenti subadpressa, intus et margine albo-tomentosa, extus viridi-canescentia l. in apricis tomentosa, præsertim ad basin glandulosa et aculeolata. *Petala* albida l. dilute rosea, sepalis majora, ovato-ovalia l. ovata, breviter unguiculata et apice emarginata, utrinque pubescentia et ciliata. *Filamenta* rosea stylis longiora. *Styli* virides. *Fructus* atri l. atro-violacei, nitidi pubescentes, sapore subdulci pituitoso haud sapidi, acinis retusis, stylo persistente. — Floret mense Julii, at fructus sero et raro maturescunt.

Bland de många intressanta former, med hvilka slägtet Rubus uppträder i vår skärgård, är den ofvanbeskrifne otvifvelaktigt den utmärktaste. Genom distinctiva karakterer väl skiljd från alla inhemska, eger den blott en viss analogi med *Rubus horridus* Hn., som, likaledes okänd utom Sverige, intar en lika rymd under samma latitud

vid Östersjön. Tillhörande "Rubi glandulosi", mera genom beklädnadens *art* än *mängd*, har den sin närmaste anförvandt i *R. infestus Whe*, från hvilken den dock skiljes genom svagare och glesare taggar, bladform och foder, m. m. Bland öfriga utländska arter står den *R. fuscus*, *foliosus* och *pallidus* närmast, men afviker från dem alla genom mot frukten *uppböjdt* foder, urnupna kronblad och mera olikformiga taggar.

2. CERASTIUM TETRANDRUM.

Char. *Radice* annua, *caule* dichotomo viscido, *foliis* oblongis, *bracteis* foliaceis rotundato-ovatis totis herbaceis, *floribus* heteromeris, *petalis* incisis calyce brevioribus, *pedunculis* defloratis strictis erectisque, capsulam, calycem parum excedentem, bis quaterve superantibus.

Syn. *Cerastium tetrandrum* Curt. Fl. Lond. 1777, Fasc. 6.

Fig. Curt. l. c. Tab. 31 (icon, directione pedunculorum excepta, bona habitumque bene referens); Sturm Deutschl. Fl. Fasc. 63 (ic. optima!); Fl. Dan. t. 2117 (ic. haud bona).

Hab. in locis depressis pinguibus (raro arenosis), aqua salsa nonnumquam inundatis, insularum extra Gothoburgum *Halleskär*, *Buskär*, *Warö*, etc. inter Cochlearias, Saginas, Halianthum.

Descr. *Radix* tenuis fibrosa annua. *Caulis* crassiusculus, simplex l. sæpius inde a basi in caules nu-

merosos divisus, caulibus lateralibus diffuso-adscendentibus, primarium erectum superantibus, a basi l. a medio saltem in dichotomiam subregularem foliosam solutis. *Folia* carnosula, *radicalia* obovato-elliptica mucronulata, in petiolum laminâ longiorem amplectentem attenuata, *caulina* inferiora oblongo-lingulata obtusissima, superiora magis magisque dilatata, in bracteas conformes mox abeuntia. *Bracteæ* foliaceæ totæ herbaceæ, infimæ (reliquis foliisque omnibus majores) rotundato-ovatæ, superiores sensim decrescentes, omnes fusco-mucronulatæ, margine toto herbaceo ciliatæ. *Flores* sat conspicui (reliquorum Cerast. fugacium majores), odore melleo suaveolentes, in cymam patentem raram et paucifloram dispositi, 4—5-meri. Numerus ille in macris, hic in vegetis individuis dominatur. *Pedunculi* floriferi apice leviter curvati, deflorati mox recti et subpatentes, *fructiferi* stricti et erecti, calyce 2—5 longiores. *Sepala* lanceolata acuta, interiora late, exteriora anguste scarioso-marginata, margine subintegerrimo glabro. *Petala* obovato-oblonga, apice bifida, calyce paullo breviora, glaberrima. *Stamina* glaberrima 8—10, quorum 4—5, petalis alternantia, semper evoluta, dum reliqua, petalis opposita, sæpius glandulæformia atque imperfecta manent. *Styli* 4—5 erecti, stigmatibus papillosis incrassatis et excurvatis. *Capsula* subcylindrica 8—10-dentata, parum curvata, calycem denique quarta l. tertia parte superans. Partes de cetero floris omnes eandem inter se servant rationem, ita ut quisque verticillus exterior proximum interiorem quarta fere parte superet. *Semina* reniformia subcompressa, maturata ferruginea, undique æqualiter tuberculata. *Herba* pollicaris l.

spithamæa, pubescente-glanduloso-viscida, junior flavescenti-viridis caule rufescente, marcescens denique tota flavescens. Numquam a mari remotum obvenit, nec, quamvis locis humidiusculis enatum, glabrescens l. eglandulosum. Minus ceterum, quam affinia, est mutabile. In infinita fere speciminum copia, quæ viva e diversis locis examinavimus, characteres supra allatos semper constantes, nec alias, quam quæ magnitudinis sunt, modificationes reperimus.

Inter Cerastia *fugacia* (cfr. Fries Nov. 2. 130) nostrum est maxime insigne, ab his omnibus primo obtutu distinctum *caulibus sæpe inde a basi in cymam foliosam solutis*, pedunculis *defloratis rectis fructiferisque semper erectis*, elongatis ceterum et sparsis, unde inflorescentia, quam in reliquis, *rarior* fit atque *solutior*. A *Cerastio pumilo* Curt., cum quo a plerisque commutatur, de cetero plane differt *bracteis omnibus herbaceis* (numquam summis scariosis), capsulâque breviore et lineam *rectam* cum pedicello formante.

Få växter hafva blifvit till den grad förblandade och misskända, som denna. Orsaken dertill är att söka dels hos upptäckaren sjelf, hvars auctoritet förledt hans afskrifvare att reproducera de misstag, han begått, dels i växtens sällsynthet*), hvarigenom få författare haft tillfälle att studera densamma lefvande. Likväl hafva många, enligt

*) Utom Göteborgsöarna förekommer den blott på *Manœ* och *Lyst* vid Slesvig, samt på några punkter af *Skottlands*, *Englands*, *Frankrikes* och *Spaniens* kuster. Enligt ett exemplar i Paris. Museum från Prof. Blytt, under "C. glutinosi" namn, lärer den äfven förekomma på någon punkt af *Norska* kusten.

en nog allmän, men föga berömvärd sed, yttrat sina *meningar* äfven öfver denne okände, hvarigenom confusionen ytterligare ökats. Under en kort öfversigt af växtens historiska framställning, skola vi, stödda på en sorgfällig granskning af författarnes skrifter och talrika engelska, franska och spanska exemplar, angifva och delvis rätta de begångna misstagen.

Upptäckt vid Edinburg 1782 af D:r *J. E. Smith*, beskrefs den och aftecknades först af honom i Trans. of the Linn. Soc. Vol. 2 p. 343, under namn af *Sagina cerastoides*, och likaledes i Engl. Bot. 1794 vol. 3. t. 166. Båda dessa beskrifningar och afbildningen i Engl. Bot. begå det felet att framställa pedunculi fructiferi *reflexi*. Då emellertid fruktskaftens rigtning är det mest constanta och, snart sagdt, vigtigaste skiljemärket mellan arterna i denna grupp, är det lätt att i detta misstag spåra upphofvet till de många förvexlingar, som sedermera uppstått. Dessutom är fig. i Engl. Bot. tecknad efter ett luxurierande odladt exemplar, hvarigenom växten blifvit nästan oigenkänlig. — *Curtis*, som, genom en klar uppfattning af de Linneanska bestämningarna och deras fixerande ("inde ei maxima sit auctoritas" Fr.), har så stor förtjenst af detta slägte, öfverförde i sin Fl. Lond. fasc. 6. denna art till sitt rätta genus, under namnet *Cerastium tetrandrum*, men begick samma fel, som Smith. Hans teckning, likaledes tagen efter odlade exemplar, framställer dock, äfven i detaljerna, en ganska igenkänlig bild af växten. Derefter reproducerade Smith i Fl. Brit. 1800. Vol. 2. p. 499 sin förra beskrifning, men antog Curtisii namn. Ifrån den tiden upptages växten

under åtskilliga dels gamla, dels nya namn, hvilka det vore alltför vidlyftigt att här repetera. Först hos *Mertens* och *Koch* i Deutschl. Fl. Vol. 3 (1831) p. 345 finna vi en fullt rigtig framställning af densamma. I *Sturms* Deutschl. Fl. h. 63 (1833) lemnade Koch en exact beskrifning och Sturm en teckning (efter engelska och slesvigska exemplar), som är utmärkt god och correct (endast med undantag af stamina petalis *opposita*, i st. f. *alternantia*) och den bästa, vi hittills ega. Oaktadt dessa bestämningar, återupptagna i Kochs berömda Fl. Germ., finna vi växten ånyo vanställd och bortblandad, såväl af engelska botanister, som af andra och deribland slägtets egen monograf, C. Grenier! Så vittnar *Hookers* beskrifning, ännu i 6 Uppl. (1850) af Brit. Fl., om en tydlig förblandning med *C. pumilum* ("the uppermost bracteas with a narrow *membranaceous* margin"), ehuru hans resonnement p. 72 visar, att han äfven haft den *rätte* C. tetrandrum under ögonen. *Ch. Babington*, vår tids omsorgsfullaste granskare af den britiska floran, upptar i sina äldre arbeten en *C. tetrandrum* efter Smiths och Curtisii auctoritet, och beskrifver derjemte den *rätte* såsom *ny* art, under namnet *C. atrovirens*. Slutligen öfvertygad om dessas identitet, framställer han i sista upplagan af Man. of Brit. Bot. (1856) fullt rigtigt både C. tetrandrum och närstående arter. — I sin första framställning af Cerastia i Séance de l'Acad. etc. de Besançon (1839) p. 112. förenar *C. Grenier* Cerastium tetrandrum med C. pumilum och C. litigiosum (som, för att döma efter habitus och utbredning, troligen är en sjelfständig art), — i sin sednare "Monographia de Cerastio", Bescanç. (1841) p. 33.

frånskiljer han väl vissa, men förenar den åter med andra C. pumili former. *M. Grenier* följer i Fl. de France 1848 denna sednare framställning, men med tillägg af en karakter, som visst ingen annan observerat: "sepales *non* (!) scarieux aux bords". *Reichenbach*, novorum nimis studiosus, kallar den slutligen i sin Fl. Germ. (1832) och i Ic. Fl. Germ. (1842—3) fig. 4954 *Esmarchia cerastoides*, men både beskrifningen och fig. äro felaktiga.

Beträffande slutligen Svenska författarne, så har väl *namnet*, men icke *växten*, länge varit af dem upptaget. Prof. *Wahlberg* upptog det först i sin Fl. Gothob. (1824) för en växt, som han funnit "in colle aprico insulæ Domsö, florens in initio Jul." Länge sökte vi densamma förgäfves på anförda ställe, tills vi slutligen träffade den verklige C. tetr. på några närliggande öar. Af den massa exemplar i alla utvecklingsgrader, som vi nu fingo tillfälle att jemföra, insågo vi snart, att Prof. Wahlbergs växt icke varit den rätta. Såväl det anförda *växtstället* (C. tetr. förekommer *aldrig* in collibus apricis), som *blomstringstiden* (C. tetr. blommar hos oss bäst i slutet af Maj och är redan vid midsommarstiden *helt och hållet försvunnen*), motsäga det på det bestämdaste. Dessutom anföres i Fl. Gothob., utan all reservation, Smiths beskrifning, hvilket denne omsorgsfulle forskare omöjligen kunnat göra, om han med den haft att jemföra den verkl. C. tetr. Denna vår åsigt blef sedermera fullt bekräftad af de exemplar af "C. tetr.", som Prof. W. meddelat åt Vet. Akademiens samlingar och *hvilka tillhöra C. viscosum* L. Fr. Det är således med full rätt vi nu bland våra "novitier" upptaga C. tetrandrum för första gången såsom svensk.

Ur Paris. Musei samlingar må vi slutligen anföra följande synonymer af yngre data:

"*C. tetrandrum* Sm. dans les sables maritimes à Pirou". M. J. Gay.

"*C. tetr. Sm.*, *Sperg. saginoides* Duby Bot. Gall. Côtes du Calvados". Lenormand.

"*C. pumilum Curt. δ tetrandrum* Gren. Mon., Ch. des Moul. Cat. Dord. Supl. 1846" från Des Moulins, i många former under särskilda namn, neml.

"*1. genuinum*"

"*2. larvatum*", uppdragen af frö från Asturien.

"*4. cymosum*", multicaule et simplex.

"*C. pum. Curt. γ. divaricat.* Gr. Mon. *1. cæopitosum* Ch. des Moul. Cat.", från Bordeaux af Des Moulins.

"*C. aggregatum* Du Rieu in Sch. Fl. Gall. et Germ. 1842, Ch. des Moul. Cat.", från Toulon af Des Moulins. (Är C. tetrandrum verum, men med mycket kortskaftade blommor).

"*C. atrovirens* Bab." från England S:r W. Hooker.

"*C. atrovirens* Johnston Fl. of Berwick", fr. England.

Innan jag lemnar detta slägte, vill jag i korthet beröra C. tetrandri närmaste anförvandt, om hvilken åsigterna vexlat i ännu högre grad och hvilken oftare, än någon oss känd växt, rönt äran att beskrifvas såsom *ny*, — jag menar *C. pumilum* Curt. l. c. fasc. 6. t. 30. Efter en uppmärksam granskning af Curtisii beskrifning och figur, förefaller det underbart, att man någonsin kunnat tveka, om hvilken art här egentligen är fråga. Fodrets *form* och *begränsning*, kronbladens *storlek* och *2-klufna* spets, fröhusets *form* och *längd*, fröens beskaffenhet

("större, mörkare och sträfvare, än hos C. semidec." Curt.), de *korta* och *böjda* fruktskaften, samt ändtligen hela växtens *habitus* och vegetationsperiod: allt åsyftar på det bestämdaste vår *C. glutinosum* Fr., och ingen annan! Vi kunna ej fatta, huru det varit möjligt att i denna Curtisii växt vilja finna Linnés *C. semidecandrum* (såsom Persoon, Reichenbach, Fries pr. p., m. fl.), än mindre någon form af *C. viscosum L* (s. Wahlenberg och Meyer) eller af *C. vulgatum* (s. Hooker). Efter den fullständiga beskrifning, som dels *Mert. et Koch* l. c. p. 343., dels *Fries'* Nov. 2. p. 132 (som *först* urskiljde densamme såsom Svensk, under namnet C. glutinosum), *Sonder*, *Babington*, m. fl. lemnat, samt de utmärkta teckningarna hos *Sturm* l. c. h. 63, *Rchb.* l. c. fig. 4969 (med uteslut. af den *vänstra* fig., som tillhör C. tetrandrum. Den *högra* fig. af n:o 4968 är icke Fries' närv. "C. glutinosum", utan hans C. semidec. v. *viscidum*) och *Coss. et Germ.* Atlas de la Fl. de Paris t. 5 fig. 3—6., anse vi det öfverflödigt att här ytterligare beskrifva och afbilda densamme. Dess väsentligaste skillnad från C. tetr. (med hvilken den aldrig kan förenas af någon, som verkl. *känner* dessa arter) ha vi redan antydt, och dess differenser från C. semidecandrum L (från hvilken vi, efter att flera år hafva sett dem växa tillsammans, äfvenledes anse den väl skiljd), hafva redan af Curtis och Mert. et Koch blifvit fullständigt framställda. Oss återstår endast att ur Parisersamlingarne meddela några synonymer:

"*C. pum. v. viscarium* Rchb. fl. Germ." från Krain af Blag. och Freyer.

"*C. glutinosum*" Fr. fr. Besançon af Grenier.

"*C. alsinoides* Lois. et Gren. Mon." från Godron och Des Moulins.

"*C. varians Coss. et Germ. v. decandrum*" fr. Cosson et Germain.

"*C. obscurum* Chaub.", "*C. præcox* Ten.", "*C. pallens* Sch.", jemte en mängd andra af F. G. Schultz, Des Moulins, m. fl. gifna namn, hvilka vi, heldre än att upprepa dem, skulle önska hemfallna åt en beständig glömska, liksom alla andra *öfverflödiga.*

BETULA.

Den lifliga strid om några hithörande arter, som fördes 1846—1847, dels i *Allgemeine Gartenzeitung*, dels i *Botanische Zeitung*, efterföljdes af en långvarig tystnad, liksom hade striden blifvit tillfullo utkämpad. Men långt derifrån! Oaktadt den tyska "grundligheten" blef resultatet i det närmaste *noll*, och tvistepunkterna qvarstå alltjemt oafgjorda. Det är icke vår afsigt att nu äfventyra en lösning deraf. Vi vilja blott — i förbigående — göra några anmärkningar mot den vanligen antagna nomenklaturen.

Namnet "*B. pubescens*", som i utlandet vanligen begagnas för den öfver hela norra Europa och i alla fjelltrakter allmänna *glatta* "glasbjörken", är, såsom Prof. Fries' visat, redan såsom sådant olämpligt. Af den fåordiga Ehrhartska beskrifningen synes dessutom, att hans B. pubescens icke afser *denna allmänna form*, hvars blad icke äro "duplicato-serrata". Antingen nu den Ehrhartska arten, såsom några vilja, blott är en *för-*

krymt kärrform af den vanliga, eller, enligt Hentzes åsigt, en annan *sjelfständig art* (som äfven, ehuru ytterst sällsynt, förekommer hos oss: i norska fjellen vid Hugelien och i Bæverdalen träffas, äfven på *torr* mark, en form, som fullkomligt öfverensstämmer med de af Ehrhart, Willdenow och Hentze gifna beskrifningar) är namnet "B. pubescens", såsom en "perennis confusionis fons". Fr., fullkomligt olämpligt för ifrågavarande art. Men *lika olämpligt* synes oss namnet "*B. glutinosa*" Wallr. Ty, för det första, afser det *icke* den allmänna formen (som icke har "folia exacte rhomboidea, *utrinque attracta*", eller "ramuli ultimi *glabri* et nitidi" Wallr.), utan den vida sällsyntare *B. carpatica* W. et Kit., hvilken ock Wallroth citerar såsom synonym, — och, för det andra, är det betydligt *yngre* (gifvet 1822), än Bechsteins *B. odorata*, hvilket utan tvifvel afser vår allmänna björk! Beskrifningen och fig. i *Diana* (1797), kompletterad i Bechsteins *Forstbotanik*, Gotha 1819 p. 436, är utmärkt karakteristisk. Vi anse derföre detta namn, såsom både det *äldsta* och *säkraste*, vara bland alla det mest lämpliga. Att Reichenbach, orimligt nog, öfverfört det till B. verrucosa, minskar ingalunda dess otvätydighet! — Namnet "*B. davurica*" Pall., som Patze i Fl. d. Preuss. föreslår för ifrågavarande art, är visserligen ännu äldre, *men tillhör en helt annan*, om hvilken Pallas sjelf säger: "in Rossia et citeriore Sibiria ignota arbor, observatur demum in Davuria indeque versus Sinas ubique", samt tillägger: "lignum durum flavidius, quam B. albæ minus fissile" (Fl. Ross. 1. p. 140. Lips. 1789), hvilket icke inträffar på den europeiska arten. Ett i Paris. samlingarna förva-

radt exemplar af B. davurica från ö. Sibirien, egde så mycken likhet med B. fruticosa, att den syntes blott vara en till alla delar större form deraf. — Men vår afsigt är egentligen att här framställa en i våra fjelltrakter teml. allmän, men hittills misskänd busk-björk, som vi haft tillfälle att lära känna under våra norska fjellvandringar, neml.

3. BETULA INTERMEDIA THOM.

Char. Arbuscula *foliis* rhombeo-ovalibus, inæqualiter subduplicato-crenato-serratis, serraturis acutiusculis; *amentis fructiferis* breviter pedunculatis, erectis; *squamis* inæqualiter trifidis, lobis porrectis; nucibus obovatis, alâ latitudinem nucis subæquante.

Syn. B. intermedia Koch. Fl. Germ. 2. p. 761., Grenier Fl. de Fr. 3. p. 147. Hartig Culturpfl. Deutschl (1851). *Bet. subalpina* Larsson Forhandl. Skand. Naturf. 1856. p. 309.; *B. intermed. v. norvegica* Larsson l. c. p. 313.

Fig. Rchb. ic. Fl. G. 1283 (haud optima), Tab. n. II fig. 1.

Descr. Frutex l. arbuscula 1—3 orgyalis, *rami* crassi fusco-cinerei sub-glabri, *ramuli* juniores fusco-rufescentes, pubescentes l. subtomentosi, punctis (sicut in B. nana et alpestri) resinosis minutis rufescentibus (ægre discernendis!) cicatricibusque pallidis raris adspersi. *Folia ramorum* late rhombeo-ovalia l. rotundato-ovata, acuta, petiolo pubescente folium dimidium subæquante, inæqualiter subduplicato-crenato-serrata, serraturis patentibus mucronu-

lato-subacutis, supra subelevato-reticulata, glaberrima, subtus pallidiora, *lævia*, nervis margineque parce ciliata (numquam in axillis venarum barbata!), utrinque subtiliter resinoso-punctata; *folia ramulorum* his similia, at latiora, brevius petiolata magisque resinosa; *fol. novella* puberula subnitentia. *Stipulæ* ovato-oblongæ, ciliatæ, petiolo breviores, caducæ. *Strobili* vix unciales, erecti, cylindracei, pedunculum, foliis 1—2 diminutis præditum, bis quaterve superantes. *Squamæ* subæqualiter digitatæ, lobis ciliatis, lateralibus porrectis parum distantibus, intermedio squarroso paullo brevioribus et latioribus. *Nux* oblongo-obovata, apice pubescens, alâ latitudinem nucis æquante apicemque illius attingente l. parum superante.

Var. virgata: a forma normali differt ramis *virgatis*, magis resinosis, foliis multo latioribus (plus latis quam longis), basi sæpe cordatis, squamis brevius stipitatis lobisque magis inæqualibus et distantibus.

Syn. B. intermedia Larsson l. c. p. 310 (excl. omnib. synon. et fig. Rchbii, quæ B. humilem refert.)

Hanc insignem varietatem, quæ, quamvis recedens, ad B. intermediam nihilominus pertinet, Cl. Larsson in Vermelandia ferri-montana, longe ab alpibus remota, detexit.

Denna utmärkta art, som, ehuru sparsamt, synes utbredd öfver alla våra fjelltrakter, har i utlandet vanligen blifvit förvexlad med en fjellform af *B. odorata*, samt hos oss dels med denna, dels med *B. alpestris Fr.* Sannt är ock, att den med sina extrema former berör bådadera, särdeles den sednare, hvars differenser vi derföre vilja i korthet framställa:

Betula alpestris Fr. a B. intermedia differt: foliis majoribus, subtus *elevato-recticulatis*, *suborbicularibus* (latitudine longitudinem superante), basi sæpius subcuneatis apiceque rotundatis, inæqualiter et obtuse *grosse-serrato-crenatis*, ala nuce angustiore. — Föröfrigt är B. alpestris vanligen lågväxtare med kortare, tjockare och mer knutiga grenar, har ofta mer särstående fjäll-flikar, samt bredare, mer skolika och längre qvarsittande stipler. Bladen äro ock vanligen lifligt ljusgröna med en dragning åt gult på undre sidan, — hos B. intermedia djupt dunkelgröna. — Dessa torde vara de enda användbara skiljemärken. Den *specifica* skillnaden åter mellan dessa arter å ena sidan, och mellan B. alpestris och en forma *macrophylla* af B. nana (med hvilken den stundom förvexlas) å den andra, kräfver ännu undersökning. Säkrast torde denna utrönas genom mellanformernas odling, hvarom vi hoppas, att den om nordiska florans kultur så nitiske Gartner Moe måtte draga försorg. En af honom från Dovre nedflyttad B. intermedia vegeterar nu i Christiania bot. trädgård, såsom ett litet träd af 6—8 aln. höjd, fullt normal och öfverensstämmande med Thomasii egna exemplar från Jurn, hvilka vi jemfört i Sonders Herbarium.

Såsom yngre synonym för B. alpestris kan anföras: *B. pallescens* Larsson l. c. p. 313 (enl. af Författaren meddelade exemplar.) — *Fig.* Rchb. 1280, som citeras af Fries, uttrycker förträffligt artens habitus.

B. alpestris har samma utbredning, som B. intermedia, men synes stiga högre på fjellen (ända till 5000 fot) och är vida sällsyntare. Särdeles normal förekommer den

vid *Kalvilla* elfven på Dovre, ofvan *Slätta* i Romsdalen, på *Sölenfjeldet* (Larsson), samt flerestädes i Norge, enl. Blytt och Moe. Från Sverge har jag sett normala exemplar från *Kengis* (Læstadius), *Wittangi* (Frist. et Björnstr.), samt *Herjedalen* (Thedenius).

Bland B. fruticosæ finnes ännu en art, som väl förtjenade en särskild betraktelse, neml. *B. fruticosa* Pall. Väl känd och oomtvistad bland författarne *före Spach*, har hon genom hans framställning (*Revis. Bet.* Ann. des Sc. Nat. T. XV.) blifvit tvifvelaktig och fått en *annan* begränsning, än den ursprungliga och visserligen rätta. De grunder, på hvilka Spach söndrat henne från *B. humilis*, med hvilken Willdenow, Sprengel, Ledebour Alt., m. fl. alltjemt förenat den, synas oss långt ifrån tillräckliga. De söndras neml. endast tillfölje af en obetydlig modification i hängenas, fruktfjällens och vinfrukternas form, hvilka delar, såsom hvar och en vet, sjelfva äro högst föränderliga och vexla hos nästan alla de öfriga arterna i ännu högre grad. En noggrann undersökning af en mängd ryska, tyska och svenska exemplar har öfvertygat oss, att nämnde delar icke äro mindre föränderliga hos *B. humilis*. Ett exemplar af *B. fruticosa* från Altai af *Pallas* sjelf, förvaradt i Hornemans Herb. i Köpenhamn, har glest *puncterade* blad, n. *cylindriska* hängen, något *hjertlika* vingfrukter, men *dactylolepidiska* fjäll. Det tillhör således på samma gång *B. fruticosa* och *B. humilis*! Hos *B. oycowiensis* Bess., som Spach sjelf citerar till sin B. humilis, beskrifvas fruktfjällen af Besser (Fl. Galic. 1809. 2. p. 288) *alldeles lika* med dem hos B. fruticosa Sp.! Af Pallas egna skrifter,

såväl Itin. 3. App. p. 758, som Fl. ross. 1. p. 62, synes tydligt, att han haft *båda* "arterna" under ögonen. På det förra stället tab. Kk. afbildas *frukten* lika med Betulæ humilis, på det sednare beskrifvas *fjällen* så, som hos B. fruticosa Sp. Pallas beskrifning passar föröfrigt lika väl till den ena, som till den andra formen.

Af allt detta synes det otvifvelaktigt, att nämnde "arter" blott äro *en enda.* Vi förstå då ej, huru man kunnat tilldela Spach en så afgörande auctoritet i afs. på *dessa*, som han *icke* haft tillfälle att undersöka i naturen, då man väl icke kan tilldela honom någon sådan i afs. på dem, han *kunnat* undersöka, t. ex. "*B. alba*".

Mycket återstår emellertid att utreda, så väl i afseende på arternas begränsning och synonymik, som karaktererernas relativa värden, — allt frågor, som i hög grad komma att pröfva en blifvande monografs ihärdighet och tålamod. Skall likväl en monografi öfver detta slägte blifva något annat, än en onödig ballast för den redan öfverlastade synonymien, fordras, jemte ofta återtagna undersökningar, ett troget iakttagande af den gyllne Horatianska regeln: nonum prematur in annum!

ATRIPLEX BABINGTONII WOODS.

Char. Caulibus diffusis; *foliis* hastato-triangularibus, lobis latis divaricatis bifidis; *spicis* rarifloris et foliosis; *perigonio fructifero* rhombeo denticulato; *seminibus* rugosis.

Syn. A. rosea Kalm. It. Bah. p. 138; Babington ol. in monogr. et. Man.; *A. crassifolia* Fries Mant. III et. S. V. S. (nec. C. A. Mey).

Fig. Tab. n. II fig. 2.

Hab. in litorib. marinis *Bahusiæ* et *Hallandiæ* boreal. passim copiosa, in *Norvegia* australiore rarior, ut ad *Jomfruland* et *Grimstad.*

Descr. Radix annua. *Caulis* primarius plerumque abbreviatus, adscendens, sulcatus et flexuosus, inferne in ramos divaricatos, diffusos, 1—4 ped. longos divisus. *Folia inferiora* hastato-triangularia, æque lata ac longa, basi leviter subcordata, lobis latissimis subbifidis rectangulis, dente ad marginem inferiorem reverso sæpe præditis, inæqualiter sinuato-dentata, acuta; *fol. media* his similia, longiora tamen, lobis lateralibus magis productis angustisque, bifidis, lobo inferiore plus minus reverso; *fol. superiora* basi cuneata, e hastato-trilobis (lobis productis simplicib. adscendentib.) in hastato-lanceolata l. lanceolata integerrima sensim abeuntia. Omnia ceterum plus minus carnosa, primum lepidoto-incana, tum supra glabrata, demum utrinque denudata et virescentia. *Flores* in glomerulos paucifloros dispositi. *Glomeruli* inferiores axillares remoti, superiores terminales magis conferti, unde inflorescentia anthurum l. spicam digitalem, inferne interruptam et foliosam, superne nudam et rarifloram, refert. *Perigonium fructiferum* carnosulum, utplurimum exacte rhomboideum, usque ad medium fere connatum, margine denticulatum, dorso gibbo tuberculatum l. læve. *Semina* magna opaca rugosa.

Ab *A. crassifolia* C. A. Mey. ap. Ledeb. Fl. Alt. et Ic. Fl. ross. t. 42. cum qua apud nos commutatur, luculenter differt: foliis plurimis *basi triangularib.* (nec. ovatis), glomerulis in spicam *raram*, *foliosam* (nec. densissime

in spicam aphyllam) dispositis, perigoniis tantum denticulatis (nec subhastato-trilobis) seminibusque A. hastatæ conspicue majorib. (nec. minoribus), cet.

Inter *A. hastatam* et *A. roseam* quodammodo media, ab his reliquisque nostratibus forma foliorum et perigonii, inflorescentia cet. plane est diversa.

Ofvanstående art, som upptäcktes af Prof. Fries vid Warberg 1838, har inom Skandinavien sitt egentliga hem vid stränderna af Kattegat. Vid Östersjön synes den alldeles saknas, och likaså i Danmark: den af Lange beskrifna "A. crassifol." med "spjutlika" foder kan knappt höra hit.

Explicatio iconum:

Tab. I. *Rubus tæniarum.*
fig. a. turio (magn. nat.)
,, b. ramus florif. (par. diminnt.), flos, fructus.
Tab. II. fig. 1. *Betula intermedia.*
,, 2. *Atriplex Babingtonii.*

